

MANIFEST FUNKTIONSHINDER

Lättläst version

Centerpartiet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	3
ETT TILLGÄNGLIGT SAMHÄLLE	4
PERSONLIG ASSISTANS.....	6
SKOLA OCH UTBILDNING.....	7
ARBETE OCH PERSONLIG EKONOMI.....	9
JÄMSTÄLLDHET	12
BOSTAD.....	13
HJÄLPMEDEL OCH HABILITERING.....	14
FÄRDTJÄNST	16
SJUKVÅRD.....	16
ÅLDRANDE.....	18
29 PUNKTER FÖR ETT FRIARE SVERIGE FÖR OSS MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	19

INLEDNING

Centerpartiet arbetar för att Sverige ska vara ett land där varje människa kan leva det liv hen vill.

Du som har en funktionsnedsättning ska få allt stöd du behöver för att leva ditt liv på det sätt som du vill.

År 1994 fick vi i Sverige en lag om stöd och service till vissa funktionshindrade. Lagen kallas LSS-lagen. LSS-lagen ökade friheten och rätten för människor med funktionsnedsättning att få det stöd som hen behöver.

Men många kommuner idag följer inte lagen. Många tolkar lagen på ett annat sätt än vad som var tanken när vi fick lagen år 1994.

Politiken om funktionshinder ska fokusera på att alla människor har samma rättigheter. Därför måste de som behöver stöd få stöd och stöd måste få kosta pengar. Men det är också viktigt att alla kan vara och får vara en del av samhället. Det måste vara möjligt för varje medborgare att bidra på det sätt som hen kan och vill.

Målet med LSS-lagen var att personer med stora funktionsnedsättningar ska kunna leva goda liv. Lagen är en lag om rättigheter. Därför har vi rätt att kräva stöd. Men skillnaderna är stora mellan olika kommuner vilka slags stöd som de säger ja till.

Centerpartiet vill att olika delar i samhället samarbetar bättre för att alla ska få det stöd de behöver och vill.

Vi måste titta på hela familjens situation och arbeta för att det ska vara enklare att få det stöd som varje familj och person har rätt till.

I Centerpartiets politik är alla människors lika värde och alla människors lika rätt till frihet viktigt.

Vår politik vill öka tryggheten, göra stödet från samhället starkare och öka valfriheten för människor med funktionsnedsättning.

ETT TILLGÄNGLIGT SAMHÄLLE

som fungerar bra för varje människa och där det inte finns någon diskriminering.

Personer med funktionsnedsättning är inte en grupp där alla människor är lika och har samma behov. Därför måste vi alltid ge möjlighet för varje människa att påverka sin egen vardag och sitt eget liv.

- **Centerpartiet vill att alla politiska beslut och all planering i samhället ska tänka på funktionsnedsättningar. Vi kallar det att ha ett funktionshinderperspektiv.**

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning säger att alla har rätt att vara med i samhället och har samma rätt att välja vad hen vill och behöver. Men i verkligheten är det kommuner och regioner som bestämmer hur mycket personen med funktionsnedsättning kan vara med i samhället och hur mycket hen kan få välja.

- **Centerpartiet vill att en utredning ska undersöka om hur staten kan få kommuner och regioner att bättre följa FN-konventionen.**

Vårt samhälle ska vara tillgängligt för alla.

En funktionsnedsättning ska inte hindra en människa att vara med i samhället.

Därför måste samhället, alla varor och alla tjänster vara på ett sådant sätt så att de fungerar bra för alla våra olika behov.

Det kallas universell utformning.

För att vår demokrati ska vara stark

måste alla kunna vara med i samhället.

Men arbetet med universell utformning och tillgänglighet är för långsamt, både inomhus och utomhus.

- **Centerpartiet vill att diskrimineringsombudsmannen arbetar mer med att upptäcka, utreda och stoppa diskriminering.**

Hatbrott är när någon gör något olagligt

mot en eller flera personer

för att hen tycker illa om gruppen som personen är en del av.

Det kan till exempel vara att ha en annan religion eller komma från ett annat land.

De lagar vi har idag skyddar inte människor med funktionsnedsättning mot hatbrott.

- **Centerpartiet vill att funktionsnedsättning också ska vara del av lagen om hatbrott.**

PERSONLIG ASSISTANS

LSS-lagen säger att personer med funktionsnedsättning ska få assistans för att kunna vara med i samhället som andra. Kommunen eller Försäkringskassan bestämmer om en person kan få personlig assistans. Vem av dem som bestämmer beror på hur mycket assistans en person behöver.

De senaste åren har det blivit svårare att få personlig assistans och annat stöd som finns med i LSS-lagen.

- **Centerpartiet vill att staten ska ha ansvar för assistansen. Det ska inte vara uppdelat mellan kommun och stat. På så sätt följs lagen bättre och det blir mer jämlikt över hela landet.**

När en person söker om att få personlig assistans använder kommunen eller Försäkringskassan matematik. En människas olika behov delas upp i grundläggande behov och övriga behov. Grundläggande behov är mat, hygien, kläder, besök på toaletten och kommunikation med andra. Allt annat kallas övriga behov.

Varje grundläggande behov delas upp i mindre moment och varje moment räknas i minuter. En person måste behöva assistans för sina grundläggande behov minst 20 timmar per vecka för att få personlig assistans. Om vi räknar på detta sätt är det många som inte har behov 20 timmar per vecka. De får därför ingen personlig assistans.

- **Centerpartiet vill att lagen ändras.
Alla moment i grundläggande behov
ska ge rätt till personlig assistans.
Det ska inte vara tiden som bestämmer.**

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning får inte det stöd som de och familjen behöver. Många måste kämpa mycket för att få förskola och skola att fungera, att få hjälpmedel, sjukvård och annat som barnet behöver. Det är viktigt att föräldrar kan få vara föräldrar och inte vårdare eller jurister.

Barnkonventionen är lag i Sverige.
Den måste också vara för barn med funktionsnedsättning.

- **Centerpartiet vill att barns rätt till assistans blir bättre.
Därför måste alla ändringar i LSS-lagen
tänka på barnens behov.**

SKOLA OCH UTBILDNING

Elever i anpassad grundskola kan ha olika sorters fysiska funktionsnedsättningar, intellektuella funktionsnedsättningar eller både fysiska och intellektuella funktionsnedsättningar. Skolans ambition för eleverna är ofta låg. Alltför många får inte använda det de kan och klarar av i skolan.

Barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som till exempel ADHD och autism, har ofta ett annat sätt att ta emot information och det som händer runt omkring dem. Det betyder att förskolan och skolan behöver anpassa sitt arbete och alla aktiviteter så att de fungerar bra för alla barns behov.

Alla barn ska ha möjlighet att utvecklas så mycket som möjligt även om de inte kan nå målen för grundskolan.

- **Centerpartiet vill att det ska finnas en garanti för att alla barn i anpassad grundskola får lära sig att läsa, skriva och räkna så bra varje barn kan.**

En skola kan idag säga nej till en elev som vill börja på skolan.

Skolan kan säga att de inte har tillräckligt med pengar eller att de inte kan ge eleven rätt stöd.

Det kan vi inte acceptera!

Centerpartiet vill att alla elever med funktionsnedsättning ska kunna välja skola på samma sätt som andra elever.

Vi vill också att alla lärare

som undervisar barn med funktionsnedsättning ska ha god kunskap om specialpedagogik.

De ska använda material och hjälpmedel som fungerar bra för varje elev.

Lärarna ska också känna krav

att deras elever ska klara skolans mål.

- **Centerpartiet vill att speciallärarna och specialpedagogerna använder sin tid till eleverna och inte till administration.**

Universitets- och högskolerådet har skrivit i en rapport att studenter med funktionsnedsättning är mindre nöjda med sin utbildning än andra studenter.

Det är bra att fler studenter med funktionsnedsättning får stöd så att de kan studera på universitet och högskola. Men det är också viktigt att den hälsovård som finns där har kunskap om funktionsnedsättning och kronisk sjukdom för att kunna ge rätt stöd. På så sätt kan fler studenter klara sina utbildningar.

- **Centerpartiet vill att stödet ska öka till studenter med funktionsnedsättning och studenter med kronisk sjukdom. Studenthälsan måste få större kunskap och ansvar.**

ARBETE OCH PERSONLIG EKONOMI

Många unga och vuxna med funktionsnedsättning har inget jobb.

De som får ett arbete

får ofta arbeta i ett projekt under kort tid.

Det finns mycket lite information

om de projekt som fungerat bra

eller om de sätt att arbeta som fungerat bra

för den här målgruppen.

Både Arbetsförmedlingen och andra

behöver ha mer kunskap

för att bättre kunna matcha personer med olika jobb.

- **Centerpartiet vill att regeringen startar en utredning om hur information om bra projekt och bra sätt att arbeta kan spridas till arbetsgivare i stat och kommun och arbetsgivare i privata företag.**

Många arbetsplatser vill anställa fler personer med funktionsnedsättning. Forskning visar att små privata företag är bäst på att skapa jobb åt människor med funktionsnedsättning. För att fler företag ska kunna göra det måste kostnaden för att anställa personal bli lägre. Ett exempel på kostnad är avgiften för arbetsgivare.

- **Centerpartiet vill att det ska bli enklare att anställa personal. Det ska vara enklare för företag och myndigheter att kommunicera och hitta flexibla lösningar för att kunna anställa personer med funktionsnedsättning.**

Staten, regionerna och kommunerna är de arbetsgivare som arbetar minst med att anställa personer som har svårt att få ett jobb, till exempel personer med funktionsnedsättning. Så får det inte vara.

De offentliga arbetsgivarna ska vara bra exempel för andra och skapa bra arbetsplatser som är inkluderande och fungerar för alla.

- **Centerpartiet vill att alla myndigheter, regioner och kommuner blir mer inkluderande. De ska arbeta mer med att anställa fler personer med funktionsnedsättning.**

Fler människor i Sverige behöver få ett arbete med lön så att de inte behöver få bidrag för att leva sina liv.

Kommunerna kan ställa krav på att de företag som kommunen köper varor och tjänster av ska arbeta på ett inkluderande sätt.

Det kan till exempel vara att de samarbetar med det som kallas för sociala företag, alltså företag som inte har som mål att tjäna en massa pengar.

Det kan också vara att företaget arbetar mycket för att anställa personer med funktionsnedsättning.

- **Centerpartiet vill ställa krav på att de företag som anlitas av kommunen ska arbeta på ett inkluderande sätt.**

Att starta företag kan vara ett bra sätt att bli en mer aktiv del av samhället.

Men många personer som har idéer, vilja och kunskap att starta ett företag får inte ha kvar det stöd de behöver om de startar företaget.

Därför är det många som inte vågar starta ett eget företag.

- **Centerpartiet vill att staten gör en utredning på vilket sätt vi kan göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att starta egna företag.**

Många vuxna med stora funktionsnedsättningar har väldigt lite pengar. Deras ekonomi är mycket dålig.

Ett exempel är

om en person med fysisk funktionsnedsättning får stöd enligt LSS

har den personen inte rätt till sysselsättning.

Om hen inte kan få ett vanligt arbete

måste familjen ofta hjälpa till med pengar.

- **Centerpartiet vill att den som har så stora funktionsnedsättningar att hen inte kan jobba ska ha rätt att få en lön från samhället. Vi kallar det för en samhällslön.**

Ny teknik och utvecklingen av att arbeta på distans skapar nya möjligheter för personer med funktionsnedsättning att arbeta och att studera.

Om en person bara kan arbeta någon timme per vecka så är det bättre än att inte arbeta alls. Därför ska samhället hela tiden undersöka vad vi kan göra för att fler med funktionsnedsättning ska kunna arbeta och kunna studera.

- **Centerpartiet vill utreda om vi kan skapa en garanti för sysselsättning för den som inte kan ha ett vanligt jobb.**

Centerpartiet tycker det är bra att många privata företag och att många organisationer är med och ordnar verksamhet som inte är kommunens dagliga verksamhet. Personer som har rätt till daglig verksamhet har på så sätt fler aktiviteter att välja mellan.

- **Centerpartiet vill att målet med de aktiviteter som en person är med i ska vara att utveckla personen så att hen en dag ska kunna få ett arbete.**

JÄMSTÄLLDHET

Jämställdhet är att kvinnor och män har samma villkor, till exempel får samma lön för samma jobb.

Kvinnor med funktionsnedsättning har svårare än män att få ett jobb. De har därför mindre pengar än män. Många kvinnor med funktionsnedsättning är alltså mycket fattiga. Detta är inte jämställt!

- **Centerpartiet vill att staten ska undersöka stöd till arbete och utbildning för personer med funktionsnedsättning så att kvinnor och män får stöd på samma sätt. Stöden måste vara jämställda.**

BOSTAD

Alla unga vuxna ska kunna flytta hemifrån och börja sitt vuxna liv på riktigt.

Men det är svårt för unga vuxna med funktionsnedsättning. Hjälpen och stödet de kan få av sina kommuner är olika i olika kommuner i Sverige.

Många måste kämpa hårt för att få det hen har rätt till.

- **Centerpartiet vill att stödet att få en bostad som fungerar bra för personen ska bli bättre och mer lika för alla i hela Sverige.**
- **Bostäderna måste ha mer personal med kunskap och ha internet.
Den som bor i bostaden ska kunna vara med i aktiviteter i samhället som alla andra.**

En person som har en synnedsättning behöver ofta en ledsagare för att vara med i aktiviteter, göra resor eller för att åka till och från jobbet. Men i många kommuner är det svårt att få ledsagare eller att få ledsagning så mycket som personen behöver.

Personer som behöver ledsagning men inte får det kan inte vara med i samhället som andra. Vi måste därför arbeta för att alla som behöver ledsagare ska få det.

Många personer med funktionsnedsättning behöver stöd av en kontaktperson för att göra utflykter, göra ärenden eller för att ta en promenad.

Det är samma problem med kontaktpersoner som med ledsagare.

- **Centerpartiet vill att det ska stå tydligt i lagen att rätten att ha en ledsagare eller kontaktperson ska vara lika i hela landet.**

Personer med funktionsnedsättning och deras familjer behöver ofta hjälp med information om till exempel olika stöd och hjälp med att söka dessa stöd.

Regionerna har fått pengar från staten för att kunna ge denna hjälp.

Men personerna eller familjerna får ofta ingen hjälp.

- **Centerpartiet vill att regionerna ansvarar för att ha kunskap och resurser att snabbt ge råd och personligt stöd. Möjligheten att få rådgivning och personligt stöd ska vara lika i hela landet.**

HJÄLPMEDEL OCH HABILITERING

Hjälpmedel ska hjälpa personer med funktionsnedsättning att kunna leva sina liv så mycket som möjligt som alla andra.

Men det är stora skillnader i Sverige vilka hjälpmedel en person kan få och vad hjälpmedlen kostar.

Det kan till exempel vara att en person bara kan få en rullstol

när personen behöver olika rullstolar för ute och inne.
Och det går inte att klaga på ett beslut om hjälpmedel.

Hjälpmedel för aktiviteter på fritiden är viktiga
för att barn och vuxna ska kunna ha en bra fritid,
träna och utvecklas.

Men i de flesta regioner kan en person
inte få eller låna hjälpmedel för fritidsaktiviteter.

Det finns privata fritidsbanker på en del platser
där du kan låna hjälpmedel.

Men de räcker inte.

- **Centerpartiet vill att reglerna för hjälpmedel blir bättre och att det finns fler hjälpmedel för fritidsaktiviteter. Personer ska också kunna klaga på ett beslut om hjälpmedel.**

Habiliteringen ska ge stöd

åt personer med funktionsnedsättning.

Stödet kan till exempel vara

behandling, träning, ge råd eller prova ut hjälpmedel.

Men det kan vara svårt att få stöd från Habiliteringen
och kvaliteten är inte alltid bra.

Därför tycker vi att fler ska kunna erbjuda det stöd
som Habiliteringen gör.

På så sätt ökar möjligheten att få välja

och kvaliteten kan bli bättre.

- **Centerpartiet vill att staten utreder frågan om vårdval för habilitering, alltså om personer med funktionsnedsättning ska få välja vilken habilitering de vill få stöd från.**

FÄRDTJÄNST

Många människor med funktionsnedsättning kan resa med den vanliga kollektivtrafiken, alltså med bussar, spårvagnar, tunnelbana och tåg. Kollektivtrafiken har blivit mer tillgänglig.

Färdtjänst finns för de som inte kan åka med kollektivtrafiken. Rätten till färdtjänst står i Färdtjänstlagen.

Men kommunerna i Sverige tolkar den lagen på olika sätt. Många människor som behöver färdtjänst får idag inte använda färdtjänsten. Så kan det inte få vara.

- **Centerpartiet vill att Färdtjänstlagen ändras så att det tydligt står att en person med funktionsnedsättning som inte kan åka med kollektivtrafik har rätt att åka färdtjänst på ett tryggt sätt till och från sitt hem.**

SJUKVÅRD

Alla i Sverige ska kunna få bra vård med hög kvalitet. Så ska det också vara för personer som har en ovanlig sjukdom och som behöver dyra mediciner.

Det sätt vi använder för att bestämma priset på ett läkemedel idag fungerar inte för nya och mer effektiva mediciner. Det betyder till exempel att personer med cystisk fibros inte kan få den effektiva medicin som medborgare i andra länder i EU kan få.

- **Centerpartiet vill att vi ändrar sättet vi bestämmer pris på läkemedel så att de läkemedel som bara få personer behöver finns tillgängliga snabbt.**

Personer med funktionsnedsättning har ofta sämre hälsa än andra.

De behöver därför ha kontakt med sjukvården oftare.

För alla medborgare är det en stor hjälp att ha kontakt med en person i vården och att få träffa samma läkare.

Detta är ännu viktigare för personer med funktionsnedsättning.

Ett sätt att göra kontakterna med sjukvården både enklare och mer effektiva är om personer med stora funktionsnedsättningar får stöd av en koordinator.

Flera projekt med koordinatörer visar att sjukvården blir säkrare och sparar pengar.

En koordinator kan till exempel hjälpa föräldrar att få information.

- **Centerpartiet vill att alla personer med stora funktionsnedsättningar ska ha rätt till en koordinator. Detta ska vara lika i alla regioner.**

Det som patienterna själva berättar om sina svårigheter och behov måste sjukvården bli bättre på att lyssna på, skriva ner och använda på ett bättre sätt.

Patientens egen kunskap är mycket viktig för att göra vården bättre för människor med ovanliga sjukdomar.

Vi behöver också bli bättre på att lära oss av erfarenheter från brukare och brukarnas organisationer.

- **Centerpartier vill att det ska vara krav att brukare och patienter är med när sjukvården på olika sätt ska utvecklas för personer med funktionsnedsättning.**

ÅLDRANDE

Personer med intellektuell funktionsnedsättning lever längre idag än tidigare.

Det är en positiv utveckling.

Men den ökar kraven och ändrar kraven på socialtjänst, LSS-personal, familjer och andra som möter äldre personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Äldre personer som bor i gruppbostad är ofta mer ensamma än yngre eftersom de kanske inte har så mycket familj kvar. Rätten att få vara med i daglig verksamhet försvinner när en person fyllt 67 år.

Personer med Downs syndrom får oftare sjukdom med demens tidigare i livet än andra äldre människor.

Allt detta ökar kraven på ny kunskap och samarbete med äldreomsorgen.

- **Centerpartiet vill att kommunerna ska ge mer stöd för äldre personer med funktionsnedsättning.**
- **Staten måste göra en utredning om funktionsnedsättning och att bli äldre.**

29 PUNKTER FÖR ETT FRIARE SVERIGE FÖR OSS MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Centerpartiet vill:

1. alla politiska beslut och all planering i samhället ska tänka på funktionsnedsättningar.
De ska ha ett funktionshinderperspektiv.
2. att en utredning ska undersöka om hur staten kan få kommuner och regioner att bättre följa FN-konventionen.
3. att diskrimineringsombudsmannen arbetar mer med att upptäcka, utreda och stoppa diskriminering.
4. att funktionsnedsättning också ska vara del av lagen om hatbrott.
5. att staten ska ha ansvar för assistansen.
Det ska inte vara uppdelat mellan kommun och stat.
På så sätt följs lagen bättre och det blir mer jämlikt över hela landet.
6. att lagen ändras.
Alla moment i grundläggande behov ska ge rätt till personlig assistans.
Det ska inte vara tiden som bestämmer.
7. att barns rätt till assistans blir bättre.
Därför måste alla ändringar i LSS-lagen tänka på barnens behov.

8. att det ska finnas en garanti för att alla barn i anpassad grundskola får lära sig att läsa, skriva och räkna så bra varje barn kan.
9. att speciallärarna och specialpedagogerna använder sin tid till eleverna och inte till administration.
10. att stödet ska öka till studenter med funktionsnedsättning och studenter med kronisk sjukdom. Studenthälsan måste få större kunskap och ansvar.
11. att regeringen startar en utredning om hur information om bra projekt och bra sätt att arbeta kan spridas till arbetsgivare i stat och kommun och arbetsgivare i privata företag.
12. att det ska bli enklare att anställa personal. Det ska vara enklare för företag och myndigheter att kommunicera och hitta flexibla lösningar för att kunna anställa personer med funktionsnedsättning.
13. att alla myndigheter, regioner och kommuner blir mer inkluderande. De ska arbeta mer med att anställa fler personer med funktionsnedsättning.
14. ställa krav på att de företag som anlitas av kommunen ska arbeta på ett inkluderande sätt.
15. att staten gör en utredning på vilket sätt vi kan göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att starta egna företag.

16. att den som har
så stora funktionsnedsättningar att hen inte kan jobba
ska ha rätt att få en lön från samhället.
Vi kallar det för en samhällslön.
17. utreda om vi kan skapa
en garanti för sysselsättning
för den som inte kan ha ett vanligt jobb.
18. att målet med de aktiviteter
som en person är med i
ska vara att utveckla personen
så att hen en dag ska kunna få ett arbete.
19. att staten ska undersöka
stöd till arbete och utbildning
för personer med funktionsnedsättning
så att kvinnor och män får stöd på samma sätt.
Stöden måste vara jämställda.
20. att stödet att få en bostad
som fungerar bra för personen
ska bli bättre och mer lika för alla i hela Sverige.
Bostäderna måste ha mer personal med kunskap
och ha internet.
Den som bor i bostaden ska kunna vara med i
aktiviteter i samhället som alla andra.
21. att det ska stå tydligt i lag
att rätten att ha en ledsagare eller kontaktperson
ska vara lika i hela landet.
22. att regionerna ansvarar för
att ha kunskap och resurser
att snabbt ge råd och personligt stöd.
Möjligheten att få rådgivning och personligt stöd
ska vara lika i hela landet.

23. att reglerna för hjälpmedel blir bättre
och att det finns fler hjälpmedel för fritidsaktiviteter.
Personer ska också kunna klaga på
ett beslut om hjälpmedel.
24. att staten utreder frågan
om vårdval för habilitering,
alltså om personer med funktionsnedsättning
ska få välja vilken habilitering de vill få stöd från.
25. att Färdtjänstlagen ändras
så att det tydligt står
att en person med funktionsnedsättning
som inte kan åka med kollektivtrafik
har rätt att åka färdtjänst
på ett tryggt sätt till och från sitt hem.
26. att vi ändrar
sättet vi bestämmer pris på läkemedel
så att de läkemedel som bara få personer behöver
finns tillgängliga snabbt.
27. att alla personer
med stora funktionsnedsättningar
ska ha rätt till en koordinator.
Detta ska vara lika i alla regioner.
28. att det ska vara krav
att brukare och patienter är med
när sjukvården på olika sätt ska utvecklas
för personer med funktionsnedsättning.
29. att kommunerna ska ge mer stöd
för äldre personer med funktionsnedsättning.
Staten måste göra en utredning om
funktionsnedsättning och att bli äldre.